

Valtuutettu Jarkko Kanervan ym. valtuustoaloite ikäneuvolasta

Sosiaali- ja terveyslautakunta 04.11.2021 § 100

Kaupunginvaltuusto 07.06.2021 § 72

"Valtuutettu Jarkko Kanerva luki ja jätti seuraavan neljän valtuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen:

"Naantaliin on hiljattain hyväksytty "Ikäystävällinen Naantali"- ohjelma. Ohjelmassa on kiitettävästi esitelty väestönkehitystilastoja, jotka kertovat, että jo lähivuosina ikäihmisten määrä kasvaa kiihtyvällä nopeudella. Yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa vuoteen 2025 mennessä runsaalla kuudellasadalla (2249 - 2898) ja vuoteen 2030 mennessä edelleen yli kuudellasadalla (3516). Yli 85- vuotiaiden määrä kasvaa samassa suhteessa ja on vuonna 2030 jo lähes 900 ja kymmentä vuotta myöhemmin jo yli 1500. Ikääntymisen myötä palvelutarve kasvaa voimakkaasti. Julkisuudessa on käyty keskustelua palvelutalon tai palvelutalojen paikasta. Niitä tarvitaankin nopeasti useita eritasoisiin palveluihin, mutta Ikäohjelman mukaan varsinaisiin palveluasuntoihin sijoittuu Naantalissa 75-vuotta täyttäneistä 4,4 % ja (entisiä vanhainkoteja vastaaviin) tehostetun palvelun yksikköihin 6,5% valtaosan asuessa siis kodeissaan. Kotiin annettavia palveluja on siis lisättävä ja niihin on saatava riittävästi henkilökuntaa.

Ikärakenteen muutos asettaa vanhuspalveluille suuria haasteita, joita ei voida ratkaista pelkällä palveluasuntojen ja tehostetun palvelun yksikköjen rakentamisella vaan tärkeää on puuttua tilanteeseen ennakoivasti. Aiheesta kirjoittivat Rannikkoseudussa 4.6. Mikko Haapala ja Aino Haakana mm. seuraavasti:"Asiakkaan tilanteen huomioiva palveluohjaus ja ennaltaehkäisevä työ vähentävät kalliin ympärivuorokautisen hoidon tarvetta ja parantavat ikääntyvien elämänlaatua toimintakyvyn säilyessä parempana pitempään... Asiantuntijuuden kehittäminen ja keskittäminen senioriväestölle tarkoitettuun ikäneuvolaan voisi olla osa ratkaisua." Hanna Erjanti toteaa seuraavaa: "Dementiasairaudet pitää löytää siinä vaiheessa kun toimintakyky on jäljellä eli selviää kotona... Ajoissa aloitetulla lääkityksellä saadaan sairauden oireita lievennettyä ja myöhemmin usean vuoden ajaksi oirekuvaa loivennettua, jolloin ulkopuolisen avun tarve vähenee oleellisesti."

Helposti tavoitettava **ikäneuvola**, josta 70- tai 75-vuotias seniorikansalainen saa ohjausta ennaltaehkäiseviin toimintoihin ja mahdollisesti tarvitsemiinsa palveluihin on taloudellisesti tehokkain ja inhimillisesti paras tapa senioriväestön palvelujen oikeaan ja tehokkaaseen järjestämiseen. Sen tueksi tarvitaan **geriatrinen yksikkö**, jonka perustaminen valitettavasti on viivästynyt. Ennakoivat toimet ja niistä **tiedottaminen** ovat ikääntyvälle Naantalille paras tapa vanhuspalvelujen järjestämiseen. Seuraavan kaupunginhallituksen tulee kiirehtiä asian hoitoa, korulauseet vaaliohjelmissa eivät ratkaise lähitulevaisuudessa edessä olevia ongelmia.

Päätös

Valtuustoaloite merkittiin vastaanotetuksi

Kaupunginhallitus 14.06.2021 § 282

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	<p>Kaupunginhallitus lähettää valtuustoaloitteen sosiaali- ja terveyslautakunnalle valmisteltavaksi. Aloitteen vastuuvalmistelijaksi nimetään perusturvajohtaja Iiro Pöyhönen.</p> <p>Valtuustoaloitteen käsittelyprosessi saa kestää korkeintaan yhden vuoden aloitteen jättämisestä lukien.</p>
Päätös	Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.”

Sosiaali- ja terveyslautakunta 04.11.2021

Valmistelijat	<p>Hoito- ja vanhuspalveluiden johtaja Taina Lahtiola ja johtava hoitaja Hannele Nikander-Tuominen</p> <p>Vastaus valtuustoaloitteeseen: Naantalissa ikäihmisten palveluja tuotetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden eri tulosalueiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Paikalliset ikäneuvolapalvelut koostuvat hyvinvointia edistävästä ja tukevista palveluista sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden neuvonnasta. Ikäneuvolaan kuuluvat</p> <ul style="list-style-type: none"> - hyvinvointia edistävät kotikäynnit 80-vuotta täyttävälle - liikuntapalveluiden erilaiset ryhmät ja seniorikortti - kotona asumista tukevien palveluiden neuvonta ja palvelutarpeen arviointi - yleinen sosiaalityön neuvonta - muistiin liittyvä neuvonta ja ohjaus sekä muistikoordinaattorin palvelut - omaishoidon neuvonta ja omaishoitajien hyvinvointitapaamiset - terveydenhuollon neuvonta terveyskeskuksen hoitajien ja lääkärin vastaanotoilla ja tarvittaessa tarkemmat tarkastukset tarpeen mukaan - veteraanipalvelut
---------------	--

Ikäneuvolan palveluihin hakeudutaan ottamalla yhteyttä asiakasohjaajaan. Asiakasohjaajan numero on maakunnallinen numero, mutta maakunnallisesta numerosta yhteydenotto ohjataan paikalliselle palvelunohjaajalle ja ikäneuvolan palvelut toteutetaan paikallisesti.

Ikäihmisten kuntoutuspalveluja on kehitetty pitkäjänteisesti hoito- ja vanhuspalveluissa sekä terveyspalveluiden kuntoutuksen toiminnoissa ja palveluissa. Lisäksi tehdään kehittämistyötä yhdessä. Geriatrisen arviointi- ja kuntoutusosaston perustamista terveyskeskusosastolle on suunniteltu, mutta valitettavasti geriatrin rekrytoinnissa ei toistaiseksi ole onnistuttu. Ikäihmisten kuntoutuspalveluja kehitetään osana normaalia palveluiden tuottamista kotikuntoutuksessa, kuntouttavassa päivätoiminnassa ja lyhytaikaishoidossa sekä kuntoutuksessa. Kuntouttavaa työtä edistetään kaikissa ikäihmisten eri asumispalveluissa. Kokonaisuudessaan ikäihmisille suunnatussa palvelutuotannossa huomioidaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitämisen ja edistämisen näkökulma.

Palveluista tiedotetaan kaupungin nettisivuilla ja palvelut on koottu myös asiakkaille tarkoitetuksi helppolukuiseksi paperiesitteeksi ”Ikäihmisten kotona asumista tukevat palvelut”. Lisäksi ikäihmisille suunnatuista palveluista tiedotetaan paikallisessa NASTA-lehdessä.

Esittelijä	Perusturvajohtaja
Päätösehdotus	Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa edellä olevan vastauksen aloitteeseen kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle.
Päätös	Sosiaali- ja terveyslautakunta palautti asian uudelleen valmisteltavaksi.

Sosiaali- ja terveyslautakunta 16.12.2021 § 109

Valmistelija	Hoito- ja vanhuspalvelujen johtaja Taina Lahtiola ja johtava hoitaja Hannele Nikander-Tuominen
	<p>Ennalta ehkäisevä työ on tärkeässä roolissa hoito- ja vanhuspalveluissa sekä terveystalouksissa. Ennalta ehkäisevää työtä tehdään mm. seuraavissa palveluissa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - palveluohjaus ja neuvonta - hyvinvointia edistävät haastattelut ja kotikäynnit 80 vuotta täyttäneille - kotikuntoutustiimin palvelut - virtuaaliset kuntoutus- ja kotihoidon käynnit - liikkuvan resurssikeskuksen palvelut, erityisesti saariston ikäihmisille - omaishoitajien hyvinvointikyselyt ja valmennustapahtumat - gerontologisen sosiaalityöntekijän palvelut - sosiaalista-, psyykkistä- ja fyysistä toimintakykyä tukeva Gubbe - palvelu, joka sisältää kotikäyntien vaikuttavuustutkimuksen (uusi palvelumuoto joka käynnistyy joulukuussa 2021 ja jatkuu pilottina vuoden 2022 loppuun) - kuntouttava päivätoiminta ja -lyhytaikaishoito - kinestetikalla ja kuntouttavalla työotteella hoivayksiköissä tuetaan liikkumista ja toimintakyvyn säilymistä - terveysneuvontaa annetaan tarpeen mukaisesti terveydenhuollon eri palveluissa - terveyskeskuksessa terveydenhoitajien ja muistihoitajan vastaanotolla tehdään kohdennettuja terveystarkastuksia tarpeen mukaan - muistiin liittyviä testauksia tehdään vastaanotoilla lääkärin tai potilaan/omaisen omasta pyynnöstä <p>Lisäksi kaupungin liikunta- ja kulttuuritoimi, sekä kolmas sektori tuottavat ennalta ehkäiseviä palveluja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - seniorikortti - monipuolinen virkistystoiminta ja kolmannen sektorin tuottamat erilaiset palvelut ja ryhmätoiminnot

Edellä mainittujen palveluiden parempaa näkyvyyttä ja löydettävyyttä on tavoitteena parantaa mm. muokkaamalla nettisivuja, sekä tiedottamalla palveluista Nastassa ja muissakin tiedotuskanavissa.

Liikunnalla, tasapainoharjoittelulla ja terveellisillä elintavoilla on osoitettu olevan myönteisiä vaikutuksia toimintakyvyn säilymiseen, kaatumisten ennalta ehkäisyyn sekä muistisairauksien ehkäisyyn (Stenholm ym. 2019). Muistisairauden esioireita saattaa olla näkyvissä jo useita vuosia aiemmin, ja mm. muistiasioissa korostuvat toimivat peruspalvelut, läheisten merkitys, sekä oikea-aikaisuus palveluihin hakeutumisessa (Koivisto ym. 2018). Ikääntyneiden terveyden riskitekijöiden on todettu olevan yhteydessä toisiinsa ja mm. yksinäisyys on yksi riskitekijöistä. Ikääntyneiden terveyden edistäminen on erittäin moniulotteinen kokonaisuus, jossa moniammatillisen yhteistyön merkitys on suuri (Lehtinen ja Hurskainen 2017).

Terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseen ja ylläpitämiseen voidaan vaikuttaa kaupungin hyvinvointisuunnitelman mukaisesti monin eri tavoin ja monen eri toimijan yhteistyöllä ja toimivilla peruspalveluilla. Myös yksilö itse on merkittävässä roolissa.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sisältyy terveyskeskuksen ja kuntoutuksen vastaanotoilla moniin eri palveluihin osana sairauden hoitoa, erillisinä terveystarkastuksina, sekä osana arjen hoito- ja hoivatyötä (Koivisto ym. 2018). Hyvin toimivat peruspalvelut (esim. esteetön ja liikkumiseen kannustava ympäristö, toimivat palvelut), sekä järjestö- ja yhdistystoiminta ovat kaikki tukemassa kuntalaisten hyvinvointia. Kohdentamattomilla tai suuntaamattomilla terveystarkastuksilla mm. työikäisen väestön osalta, ei ole osoitettu olevan vaikuttavuutta sairauksien ehkäisyssä. Erityisen tärkeää olisi tunnistaa ja tavoittaa ne henkilöt, joilla on suuri sairastumis- tai syrjäytymisriski (Stenholm ym. 2019, Vuoksimaa 2019).

Nykyisellään tuen tarpeessa olevia tunnistetaan mm. hyvinvointia edistävien postissa lähetettyjen kyselyiden yhteydessä, eri ammattilaisten vastaanotoilla sekä omaisten ilmaiseman huolen yhteydessä. Jos huoli herää, on tarvetta lisätuelle ja palveluille, tai asiakas niin toivoo, tehdään myös kotikäynti. Hyvinvointikyselymalli on luotu yhdessä kuntien: Salo, Laitila, Parainen, Raisio, Kaarina, Akseli, Marttila, Paimio ja Naantali kanssa.

Nykyisellään tavoitetaan 80-vuotiaat, ja jotta tavoitettaisiin ne 70–75-vuotiaat, jotka hyötyisivät eniten ennalta ehkäisevistä ja kohdennetuista palveluista, tulisi ottaa käyttöön menetelmä, jonka avulla voitaisiin tunnistaa ja tavoittaa nämä henkilöt. Yksi vaihtoehto voisi olla Omaolo-palvelun laajentaminen ottamalla käyttöön sähköinen hyvinvointitarkastus. Hyvinvointitarkastus on sähköinen kysely, jonka avulla henkilö itse saa kuvan nykytilanteestaan ja terveydestään, sekä analyysin terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä riskeistä. Sähköinen hyvinvointitarkastus tarjoaa ehdotuksia oman hyvinvoinnin kehittämiseksi ja ohjaa tarvittaessa avun luo. Tarkastus yhdistelee sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntemusta ja tarkastuksen perusteella ammattilainen voi kutsua henkilön tarkempaan tutkimukseen.

Nykyisillä resursseilla emme kykene tarjoamaan esim. kaikille 70- tai 75-vuotiaille terveystarkastuksia ja -neuvontaa erillisenä omana palveluna, eikä ole mahdollista laajentaa ikäneuvolan toimintaa. Jos nykyisiä palveluja halutaan laajentaa esim. kohdennettuihin terveystarkastuksiin, asia edellyttää resurssointia; seulontamenetelmän hankintaan, käyttöönottoon,

sekä kyselyiden perusteella tehtäviin terveystarkastuksiin ja vastaanottoihin.

Varsinais-Suomessa ikäneuvola on olemassa seuraavissa kunnissa: Turku (terveyspalvelut), Uusikaupunki (ikäihmisten palvelut), Loimaa (ikäihmisten palvelut), Vehmaa (ikäihmisten palvelut), Lieto/Marttila/Koski (terveyspalvelut), Paimio (terveyspalvelut), Raisio (ikäihmisten palvelut) ja Akseli (ikäihmisten palvelut).

Salossa, Laitilassa, Kustavissa ja Taivassalossa ei ole ikäneuvolaa.

Naantalissa on ns. Naantalin mallin mukainen ”virtuaalinen ikäneuvola”.

Esittelijä	Perusturvajohtaja
Päätösehdotus	Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle yllä olevan selvityksen Naantalissa käytössä olevasta ikäneuvolatoiminnasta ja toteaa, että tulevassa hyvinvointialueessa tulee olemaan keskitetty palveluohjaus.
Päätös	Perusturvajohtajan ehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 17.01.2022 § 16
1085/00.01.02.03/2021

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle: - Kaupunginvaltuusto merkitsee sosiaali- ja terveyspalveluiden valtuutettu Jarkko Kanervan ym. aloitteeseen antaman selvityksen tiedokseen. - Valtuutettu Jarkko Kanervan ym. aloite merkitään loppuun käsitellyksi.
Päätös	Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin.